

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми **Менеджмент**
(назва)

за спеціальністю **073 «Менеджмент»**
(шифр, назва)

на **першому** (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2024

Розробник: Людмила ХРОМУШИНА, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової	протокол від <u>18.06.2024 № 17</u>	
	Завідувачка кафедри	<u>Альвіна ОРЕХОВА</u> (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми Наталія СТОЯНЕЦЬ
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма Маргарита ЛИШЕНКО

Рецензія на робочу програму (додається) надана: Людмила МОГИЛЬНА
Тетяна ХАРЧЕНКО

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації Тетяна Франкіс
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 23.06 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Стратегічне управління							
2.	Факультет/кафедра	Факультет економіки і менеджменту / Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової							
3.	Статус ОК	Обов'язковий							
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК	Освітньо-професійна програма «Менеджмент» / спеціальність 073 «Менеджмент» / 2021 рік набору / 2020 рік набору (заочна форма)							
5.	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти -б							
6.	Семестр та тривалість вивчення	8 семестр / 9 семестр, 7 семестр (заочна форма), 12 тижнів							
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5							
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні			
		Денна	Заоч.	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.
		24	14/6	24	10/6	-	-	102	126/138
9.	Мова навчання	українська							
10.	Викладачі/Координатор освітнього компонента	Хромушина Людмила Анатоліївна, к.е.н., доцент кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової. Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, к. 303е							
11.	Контактна інформація	lkhromushyna@gmail.com СНАУ, корпус факультету економіки і менеджменту, к. 303е							
12.	Загальний опис освітнього компонента	Розвиток ринкових відносин в Україні здійснюється в умовах нестабільності зовнішнього середовища. Це викликає необхідність вирішення проблем гнучкої адаптації підприємств до зовнішніх змін у процесі досягнення цілей їх розвитку на основі використання сучасних досягнень науки управління. У зв'язку з цим набуває особливої актуальності поглиблене вивчення стратегічного управління, зростає роль і значення процесу розробки та реалізації стратегії підприємства. Сучасним менеджерам доводиться аналізувати зовнішнє середовище достатньо ретельно для своєчасного внесення змін у діяльність підприємства, що зумовлює необхідність навчити майбутніх керівників мислити стратегічно, надати їм знання основних положень, методів та інструментарію стратегічного управління.							

13.	Мета освітнього компонента	формування у здобувачів стратегічного мислення, що дозволяє розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми розвитку підприємств, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов зовнішнього середовища.
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	<p>1. Освітній компонент базується на вивченні таких освітніх компонентів як «Менеджмент», «Маркетинг», «Економіка підприємств», «Аналіз господарської діяльності», «Менеджмент ЗЕД», «Управління інноваціями», «Управління персоналом».</p> <p>2. Освітній компонент є основою для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» ОП «Менеджмент організацій і адміністрування»</p>
15.	Політика академічної доброчесності	<p>При виконанні індивідуальних завдань та проходження проміжного і підсумкового контролю здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, що викладені у «Кодексі академічної доброчесності СНАУ» та «Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ» (схв. Вченою радою СНАУ № 6 від 26.12.2017 р.),</p> <p>Зокрема, за порушення правил академічної доброчесності (у тій чи іншій формі, передбаченій Кодексом) під час вивчення ОК, особи, що навчаються в університеті, можуть бути притягнуті до таких форм відповідальності як:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повторне проходження оцінювання; – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету; (ч. 5 ст. 48 проекту Закону) <p>Про факти порушення норм Кодексу академічної доброчесності будь-яким учасником навчального процесу (здобувачем чи викладачем) має бути повідомлено Раді з академічної доброчесності відповідно до процедури, зазначеної у Кодексі (розділ 4).</p> <p>З метою запобігання плагіату індивідуальні завдання сформовані та виконуються у вигляді індивідуальних практичних завдань та завдань для самостійного виконання, що унеможливають копіювання та плагіат.</p>
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1933

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента здобувач очікувано буде здатен:	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)					Як оцінюється РНД
	ПРН3	ПРН6	ПРН8	ПРН11	ПРН20	
ДРН 1. розуміти зміст, призначення та проблеми стратегічного управління в сучасних економічних умовах; демонструвати навички формування стратегії різної типології та стратегічного набору	x					Тести множинного вибору.
ДРН 2. демонструвати навички формування стратегічних цілей і завдань, стратегічного планування та результатів діагностики середовища підприємства; забезпечувати реалізацію стратегії	x			x	x	Тести множинного вибору; аналітичне завдання.
ДРН 3. ідентифікувати ризики, застосовувати методи управління ними; демонструвати навички оцінки стратегічного потенціалу підприємства та формування конкурентних переваг; розробляти портфельні стратегії та здійснювати управління стратегічною позицією підприємства на основі портфельного аналізу.		x		x		Тести множинного вибору; аналітичне завдання.
ДРН 4. демонструвати навички формування організаційних структур управління стратегічного типу; забезпечувати стратегічний підхід до управління змінами.			x			Тести множинного вибору

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу								Рекомендована література
	Аудиторна робота						Самостійна робота		
	Лк		П.з / семін. з		Лаб. з.				
	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.	
Тема 1. Концептуальні засади теорії стратегічного управління. 1. Передумови розвитку теорії стратегічного управління. 2. Мета, завдання та функції стратегічного управління.	2	2/2	2	-	-	-	8	10/10	основна: 1, 2; додаткова: 1

3. Моделі стратегічного управління. 4. Проблеми здійснення стратегічного управління в сучасних умовах.									
Тема 2. Рівні стратегічних рішень та стратегії управління ресурсами підприємства. 1. Корпоративний, діловий, функціональний та операційний рівні стратегічних рішень. 2. Стратегії управління ресурсами підприємств та особливості їх вибору. Стратегічна прогалина. Стратегічний набір.	2	-	2	2/2	-	-	8	10/10	основна: 2, 3; додаткова: 6, 12
Тема 3. Типологія стратегій підприємства. 1. Класифікація стратегій підприємства. 2. Маркетингова стратегія підприємства. 3. Виробнича та кадрова стратегії підприємства. 4. Інноваційна стратегія та стратегія підприємств на іноземних ринках.	2	2/-	2	-	-	-	8	10/12	основна: 3, 4; додаткова: 8
Тема 4. Етапи стратегічного управління та особливості формування стратегії підприємства. 1. Основні етапи стратегічного управління. 2. Місія підприємства. 3. Формування системи стратегічних цілей і завдань. Побудова дерева стратегічних цілей.	2	2/2	2	2/2	-	-	10	10/10	основна: 2, 3; додаткова: 3, 4, 7
Тема 5. Стратегічне планування. 1. Призначення та принципи стратегічного планування. 2. Підходи до організації стратегічного планування підприємств. 3. Бар'єри для стратегічного планування.	2	-	2	2/-	-	-	8	10/12	основна: 3, 4; додаткова: 13
Тема 6. Стратегічна діагностика середовища підприємств. 1. Поняття та типи середовища підприємств. 2. Методика проведення	2	-	2	2/2	-	-	8	10/10	основна: 4, 5; додаткова: 9

PEST-аналізу зовнішнього середовища. 3. Методика проведення та SWOT-аналізу підприємств.									
Тема 7. Ризики в системі стратегічного управління підприємством. 1. Ризики як об'єкт управління. 2. Методи управління ризиками діяльності підприємства.	2	2/-	2	-	-	-	8	10/12	основна: 3, 4; додаткова: 10, 11
Тема 8. Стратегічний потенціал підприємства та формування його конкурентних переваг. 1. Поняття стратегічного потенціалу підприємства. 2. Методи та показники оцінювання стратегічного потенціалу підприємства. 3 Сутність, класифікація та основні характеристики конкурентних переваг підприємства. 4. Види стратегій залежно від позицій підприємства у галузі.	2	-	2	-	-	-	8	12/12	основна: 1, 2; додаткова: 14
Тема 9. Портфельні стратегії та управління стратегічною позицією підприємства. 1. Поняття «портфелю підприємства» та його мета. 2. Стратегічна позиція та стратегічні зони господарювання. Стратегічна сегментація ринку. 3. Складання стратегічного балансу. 4. Стратегії концентрації, диверсифікації та інтеграції.	2	2/-	2	-	-	-	10	12/14	основна: 2, 4; додаткова: 2
Тема 10. Основні методи портфельного аналізу підприємства. 1. Матриця General Electric/McKinsey. 2. Метод GAP-аналізу. 3. Метод LOTS- аналізу. 4. Модель BCG.	2	2/2	2	2/-	-	-	10	10/12	основна: 3, 4, 5; додаткова: 2
Тема 11. Організаційне забезпечення стратегічного управління	2	-	2	-	-	-	8	12/12	основна: 1, 2; додаткова: 7

підприємством. 1. Характеристика та формування організаційної структури управління стратегічного типу. 2. Взаємозв'язок стратегії підприємства і організаційної структури.									
Тема 12. Управління змінами у процесі стратегічного управління. 1. Зміст та призначення стратегічних змін. 2. Ознаки опору змінам. 3. Методи управління опором змінам. 4. Стратегічне лідерство та подолання опору змінам.	2	2/-	2	-			8	10/12	основна: 1, 5; додаткова: 5
Всього	24	14/6	24	10/6	-	-	102	126/138	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН Після вивчення освітнього компонента здобувач очікувано буде здатен:	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>здобувач самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. розуміти зміст, призначення та проблеми стратегічного управління в сучасних економічних умовах; демонструвати навички формування стратегії різної типології та стратегічного набору	Лекція, тематична дискусія, пояснення, практичне заняття.	12/6, 4	Опрацювання теоретичного матеріалу (робота з навчальною літературою).	24/30, 32
ДРН 2. демонструвати навички формування стратегічних цілей і завдань, стратегічного планування та результатів діагностики середовища підприємства; забезпечувати реалізацію стратегії	Лекція, тематична дискусія, пояснення, практичне заняття.	12/6, 6	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання індивідуального завдання.	26/30, 32
ДРН 3. ідентифікувати ризики, застосовувати методи управління ними; демонструвати навички оцінки стратегічного потенціалу підприємства та	Лекція, тематична дискусія, пояснення, практичне заняття.	16/8, 2	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання індивідуального завдання.	36/44, 50

формування конкурентних переваг; розробляти портфельні стратегії та здійснювати управління стратегічною позицією підприємства на основі портфельного аналізу.				
ДРН 4. демонструвати навички формування організаційних структур управління стратегічного типу; забезпечувати стратегічний підхід до управління змінами.	Лекція, тематична дискусія, пояснення, практичне заняття	8/4, 0	Опрацювання теоретичного матеріалу.	16/22, 24
Всього		48/24, 12		102/126, 138

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Індивідуальне завдання, тестування	35/35 %	На 6 тижні
2.	Індивідуальне завдання, тестування	35/35 %	На 11 тижні
3.	Іспит (по білетах)	30/30 %	За графіком сесії

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Тест множинного вибору	< 8 балів	8-10 балів	11-13 балів	14-15 балів
	< 5 вірних відповідей	5-6 вірних відповідей	7-8 вірних відповідей	9-10 вірних відповідей
Індивідуальні завдання	< 12 балів	12-15 балів	16-17 балів	18-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті.	Виконано усі вимоги завдання.	Виконано усі вимоги завдання, результати презентовано у рамках загальної дискусії.
Іспит (по білетах)	< 20 балів	20-24 балів	25-27 балів	28-30 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість завдань виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті.	Всі завдання виконано, наявні окремі неточності та помилки.	Всі завдання виконано з дотриманням вимог, відповіді обґрунтовані.

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усний зворотний зв'язок від викладача щодо роз'яснення конкретних ситуацій під час аудиторної роботи	постійно
2	Усне опитування під час занять та зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи та виконання практичних завдань	постійно
3	Усний зворотний зв'язок від викладача щодо виконання індивідуальних завдань на практичних заняттях	відповідно до розкладу практичних занять
6	Усний зворотний зв'язок від викладача та здобувачів за результатами виконання індивідуальних завдань для самостійного виконання	12 тиждень

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1. Підручники, посібники

1. Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: підручник. К.: Каравела, 2019. 464 с.
2. Стратегічне управління : навчальний посібник / В.Л. Дикань та ін. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 272 с.
3. Стратегічне управління: навчальний посібник / М. М. Буднік, Г. С. Невертій, Н. М. Курилова. К. : Видавничий дім «Кондор», 2020. 292 с.
4. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник. Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.
5. Стратегічне управління: конспект лекцій. Навчальний наочний посібник для студентів, які навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент», спеціалізацією «Менеджмент і бізнес адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. Л. П. Артеменко. Електронні текстові дані (1 файл: 17,2 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 342 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/45891>

6.1.2. Методичне забезпечення

1. Електронний курс (навчально-методичні матеріали) на основі платформи Moodle. URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1933>.
2. Стратегічне управління підприємством. Конспект лекцій для студентів 2 курсу спеціальностей 073 «Менеджмент», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання / укл. Хромушина Л.А. Суми, Сумський національний аграрний університет, 2020. 75 с.
3. Стратегічне управління підприємством. Методичні вказівки до проведення практичних занять для студентів 2 курсу спеціальностей 073 «Менеджмент», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання / укл. Хромушина Л.А. Суми, Сумський національний аграрний університет, 2020. 32 с.
4. Стратегічне управління підприємством. Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань для студентів 2 курсу спеціальностей 073 «Менеджмент», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання / укл. Хромушина Л.А. Суми, Сумський національний аграрний університет, 2020. 24 с.

6.1.3. Інші джерела

1. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
3. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>
4. Інтернет-портал для управлінців Management.com.ua. URL: <http://www.management.com.ua>

6.2 Додаткові джерела

1. Вороніна А.В., Берьозкіна А.Ю. Стратегічне управління : навчальний посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2017. 418 с.
2. Ільїн В.Ю. Домінуючі інвестиційні стратегії формування виробничих портфельів аграрних підприємств. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. Вип. 3. 2019. С. 59–71. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268453039.pdf>
3. Кадирус І.Г., Донських А.С., Терещенко В.А. Формування стратегії розвитку аграрного підприємства. *Ел. наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. № 7. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/66.pdf
4. Орехова А.І., Хромушина Л.А., Голуб І.О. Глобальні цілі як основа формування стратегії розвитку аграрних підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2024. № 2 (43). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/vipusk-43-2024>
5. Передало Х.С., Шкріль А.О. Опір змінам в умовах впровадження нових стратегічних рішень в організаціях. *Ел. наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. № 12. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/83.pdf
6. Прийняття управлінських рішень : навчальний посібник / За ред. Ю. Є. Петруні. [4-те вид., переробл. і доп.]. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 276 с. С. 110–114. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4070/1/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BD%D1%8F%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D1%83%D0%BF%D1%80%20%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202020.pdf>
7. Стратегічне управління : навчальний посібник / В.Л. Дикань та ін. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 272 с.
8. Телічко Н., Білий О. Стратегічне управління бізнес-процесами аграрного підприємства. *Економічний вісник Причорномор'я*. № 3. 2022. С. 113–123. URL: <https://ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/43>
9. Хромушина Л. А. Методичні аспекти аналізу зовнішнього середовища в процесі стратегічного управління підприємством. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки в умовах глобальної нестабільності*: матеріали

Міжнар. форуму (м. Кременчук, 2–3 грудня 2019 р.). Кременчук, 2019. С. 191–192.

10. Хромушина Л.А. Методологія та стандартизація управління ризиками в процесі менеджменту підприємств. *Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій. Серія «Економіка і управління»*. 2021. Вип. 49. URL: <https://duit.edu.ua/research-activities/scientific-publications/economy-and-management/>

11. Хромушина Л.А. Управління ризиками в системі сучасного менеджменту підприємств. *Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку* : матеріали III Міжн. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 28–29 квітня 2021 р.). Херсон, ХНТУ, 2021. С. 229–231.

12. Хромушина Л. А. Сучасні аспекти формування стратегічного набору сільськогосподарських підприємств. *Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річч. екон. освіти в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (м. Харків, 3–4 жовтня 2019 р.). Харків, 2019. У 2 ч. Ч. 2. С. 47–49. URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/7950/1/4.pdf>

13. Шандова Н.В., Редькіна Т.Ю. Особливості стратегічного планування підприємницької діяльності. *Вісник ХНТУ. Серія «Соціальні та поведінкові науки»*. 2021. № 4 (79). URL: <https://ojs.kntu.net.ua/index.php/visnyk/article/view/222>

14. Strategic Management. Concepts and cases. URL: https://pracownik.kul.pl/files/12439/public/3_David.pdf

6.3 Програмне забезпечення

1. Програмне забезпечення типу Web 2.0: Google Cloud & Docs – для надання методичних матеріалів, комунікації зі студентами, виконання індивідуального завдання та розміщення завдань.

2. Програмне забезпечення системи дистанційного навчання Moodle 3.11 – для організації дистанційного навчання студентів (доступ до навчально-методичних матеріалів, комунікації з викладачем, здійснення різних видів оцінювання).

3. Програмне забезпечення Zoom Video Communications, Inc. v. 5.6.1 – для організації навчання через відео-зв'язок (за необхідності).

4. Програмне забезпечення Microsoft Office Excel – для створення навчальних матеріалів.